

Makroiqtisodiyot fani

Bajardi: Xusanova G.S

Инфляция ва аксилнфляция сиёсати

- 1. Инфляциянинг моҳияти ва ҳисобланиш усуллари.**
- 2. Инфляциянинг турлари. Талаб ва таклиф инфляцияси.**
- 3. Инфляция ва ишсизлик ўртасидаги боғлиқлик. Филлипс эгри чизиғи.**
- 4. Аксилинфляция сиёсати ва жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг шароитида уни амалга ошириш хусусиятлари.**

1. Инфляциянинг моҳияти ва ҳисобланиш усуллари.

Инфляция –
умумий нархлар даражасининг кўтарилиши ва
натижада пулнинг қадрсизланиши

Дефляция –
умумий нархлар даражасининг пасайиши

Инфляция барча товар ва хизматларга нархларининг ошишини эмас балки уларнинг умумий даражасининг ошишини билдиради ва бу ошиш истеъмол нархлар индекси орқали белгиланади.

Инфляция (лотинча *inflatio* - шишиш, бўртиш, таранглашиш) – маълум давр мобайнида мамлакатда баҳолар ўртача (умумий) даражасининг барқарор ўсиши, пулнинг харид қобилиятини узоқ муддатли пасайиши.

Кейнсчилар мактаби намоёндалари бундай номутаносибликнинг сабаби тўлиқ бандлик шароитида талабнинг ҳаддан зиёд бўлишида деб билишади.

Неоклассик ёндошув тарафдорлари инфляциянинг манбаи ишлаб чиқаришнинг ҳаддан зиёд ўсишида, **ишлаб чиқариш харажатларининг** кўпайишида деб билишади.

Демак кейнсчилар инфляцияга талаб томонидан, неоклассиклар эса таклиф томонидан ёндошишади.

Инфляция баҳо индекслари - дефлятор ва истеъмол нархлар индекси ёрдамида аниқланади.

Инфляция ўлчаниши

Истеъмол нархлар индекси ёрдамида

$$\text{Инфляция суръати} = \frac{\text{ИНИ1} - \text{ИНИ0}}{\text{ИНИ0}} \times 100\%$$

ИНИ0 – ўтган йилнинг ИНИ

ИНИ1 – жорий йилнинг ИНИ

70 миқдор қондаси ёрдамида:

70

инфляция суръати

= неча йилдан кейин нархлар даражаси икки баравар ошади

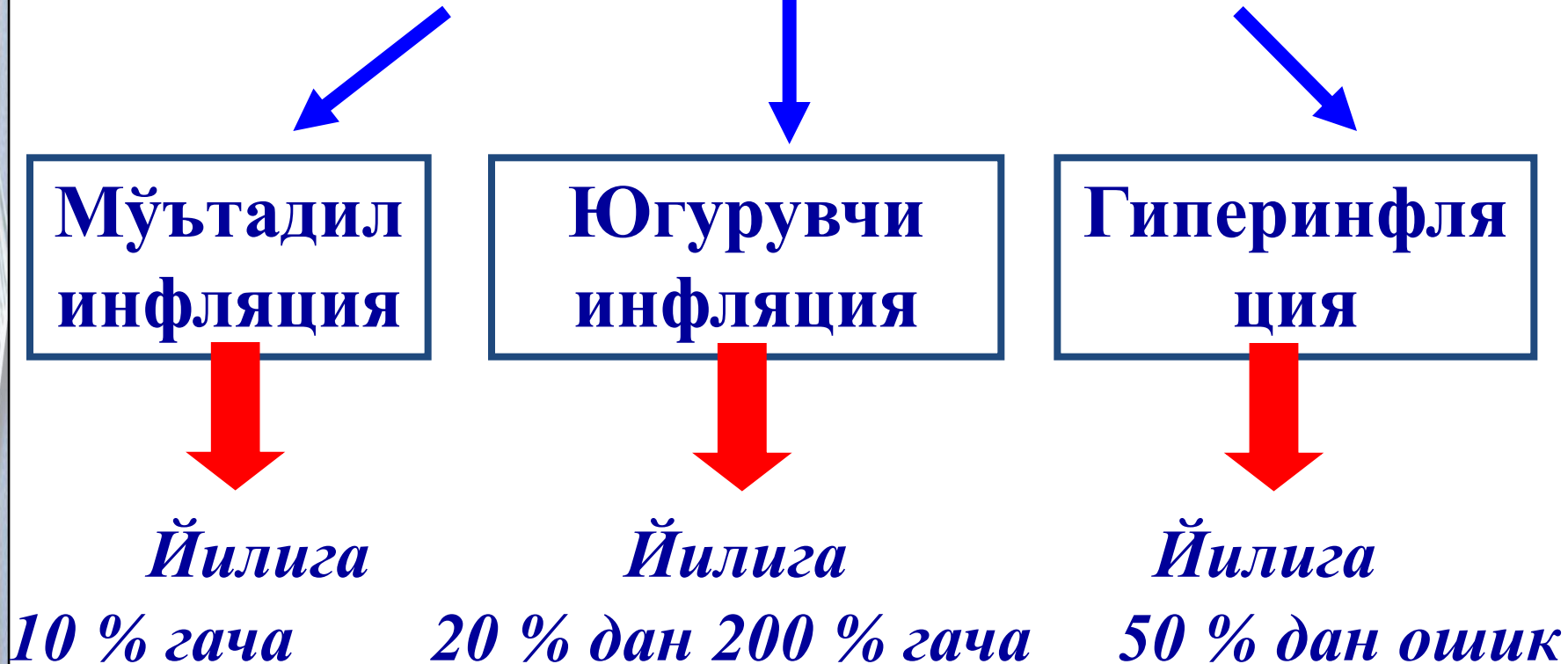

Инфляция суръатини ҳ ҳисоблашда ИНИ кўрсаткичининг фойдалилиги истеъмол саватини тўғ ёри аниқланишига боғ ёлиқ

2. Инфляциянинг турлари. Талаб ва таклиф инфляцияси.

Инфляция турлари

Нархлар ўсиш суръатларига кўра

Инфляциянинг келиб чиқиш
сабабларига кўра

Инфляция

```
graph TD; A[Инфляция] --> B[Талаб инфляцияси]; A --> C[Таклиф инфляцияси]
```

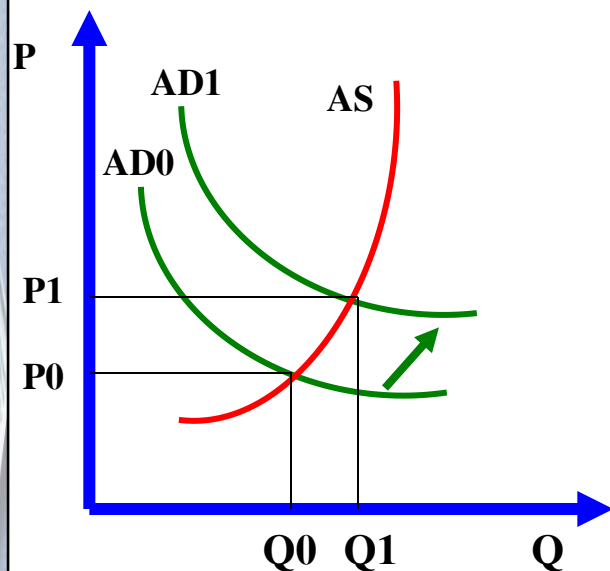
**Талаб
инфляцияси**

**Таклиф
инфляцияси**

Талаб инфляцияси

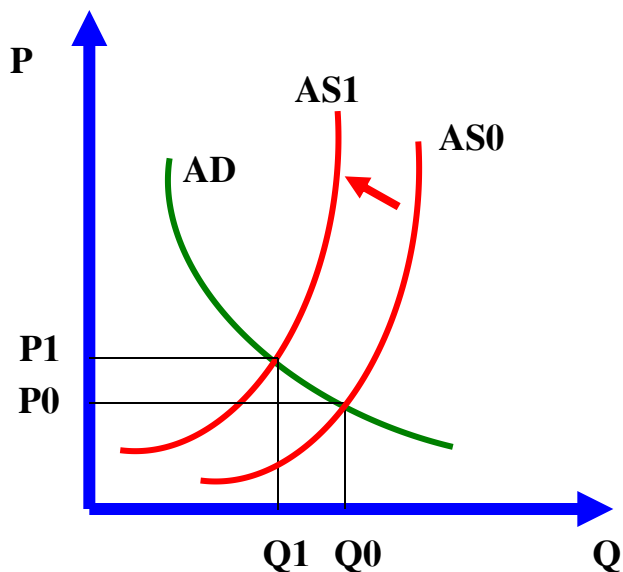
Талаб инфляцияси – ортиқча талаб орқали келиб чиқадиган инфляция

Бу инфляция тури иқтисодиётда истеъмолчиларнинг инфляция кутилишлари ёки пул массасининг кўпайиши натижасида талабнинг кескин ошиб кетиши сабабли пайдо бўлади. Талабнинг ошиши AD эгри чизиғи AD_0 дан AD_1 гача ўнгга суради. Бу эса ишлаб чиқариш ҳў ажмини, нархларни ва иш билан бандлигини оширади. AD эгри чизиғи яна ҳў ам ўнгга сурилганда иқтисодиёт тўла бандликка эришади ва бунда нархлар даражаси ошсада, ишлаб чиқариш ҳў ҳажми ўзгармайди.

Таклиф инфляцияси

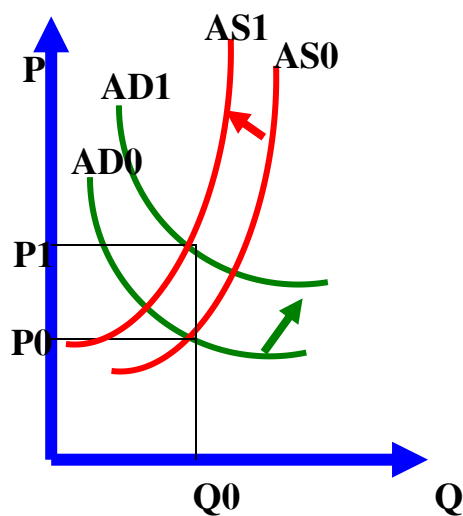
Таклиф инфляцияси—ишлаб чиқаришдаги сарф харажатлар ошиши сабабли келиб чиқадиган инфляция

Бу инфляция тури ишлаб чиқаришдаги сарф харажатлар кескин ошиб кетиши натижасида келиб чиқади. Бунга сабаблардан нефтга жаҳ ҳон нархларининг ошиши, давлат тартибга солиши ва бошқалар бўлиши мумкин. Харажатларнинг ошиши AS эгри чизигиғини чапга AS0 дан AS1 гача сурилишига олиб келади. Бу эса нархларнинг ошишига, ишлаб чиқариш ҳажмининг камайишига ҳҳ амда ишсизликнинг ўсишига олиб келади.

Иш ҳ ҳақи ўсиши билан келиб чиқадиган инфляция

Иш ҳ ҳақи акси ўсиши билан келиб чиқадиган инфляция иқтисодият учун энг хавфли инфляция туридир. Касаба уюшмаларнинг талабларига кўра еки давлат томонидан минимал иш ҳ ҳақининг оширилиши натижасида иш ҳ ҳақининг умумий даражаси ошади. Бу эса жами талабни оширади ва AD эгри чизигғ ини ўнгга AD1 гача суради. Иш ҳ ҳақининг ошиши ўз навбатда ишлаб чиқарувчилар учун қўшимча харажат бўлиб, жами таклифни қисқартиради ва AS эгри чизигғ ини чапга AS1 гача суради. Натижада ишлаб чиқариш ҳ ҳажми ўзгармасида, нархлар ошади. Бу эса иш ҳ ҳақининг номинал ўсишини йўққа чиқаради. Агар касаба уюшмалари қўшимча иш ҳ ҳақининг оширилишини талаб қилишса, бу инфляциянинг яна бир чирмалишига ва нархларнинг ўсишига олиб келади. Бу жараён чексиз давом эттирилиши мумкин. Бу инфляцион спиралдир.

Инфляция сабаблари

Инфляция талаб ва таклиф тенгсизлигидан пайдо бўлган пуллар миқдорий назариясининг тенгламасидан келиб чиқади:

$$MV = PY,$$

Бу ерда M - пул массаси, V – пул айланиш тезлиги,
 P – нархлар даражаси, Y - ЯММ ҳажми.

Демак, нархлар даражаси неъматларни ишлаб чиқариш учун (MV) кетган жами харажатларга тўғри пропорционал ва реал ишлаб чиқариш ҳажмига (Y) тесқари пропорционалдир:

$$P = MV / Y$$

Бу тенгликдан инфляциянинг учта қўшимча сабабларини чиқариш мумкин:

Пул массасининг ошиши
Пул айланиш тезлигининг ошиши
Ишлаб чиқариш ҳажмининг пасайиши

Аҳҳ олининг турли қатламларига кутилмаган инфляциянинг таъсири

Қайд етилган даромад олувчиларга кутилмаган инфляция энг кучли салбий таъсир этади.

Қарз олувчилар учун кутилмаган инфляциянинг юқори даражаси қулай бўлса, қарз берувчилар учун зарарлидир.

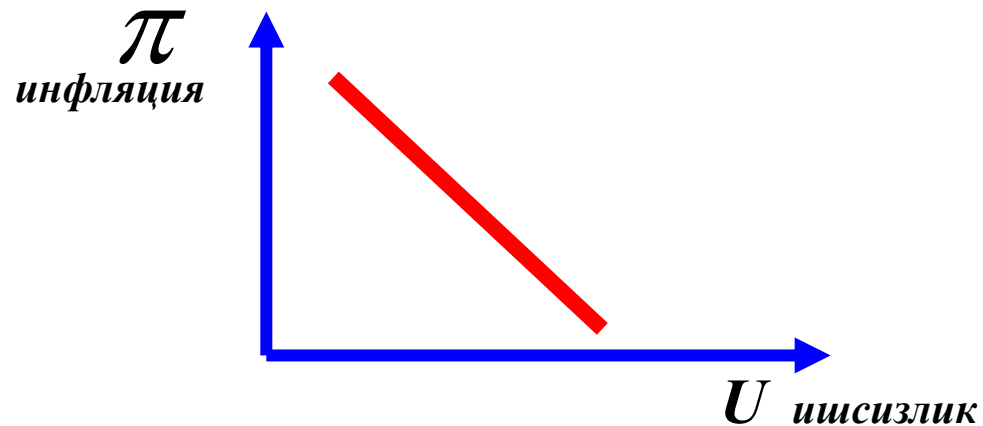
Агарда жамғ армалардан олинадиган даромад инфляция даражасидан паст бўлса, унда инфляция шу жамғ армаларнинг реал қийматини камайтиради.

Миллий даромадга инфляциянинг таъсири

	Миллий даромад	Ишсизлик
Мўътадил талаб инфляцияси	Ўсади	Камаяди
Харажатлар ўсиши билан келиб чиқадиган инфляция	Камаяди	Ўсади
Гиперинфляция	Кескин камаяди	Кескин ўсади

Филлипс эгри чизиги и

Филлипс эгри чизиги и – ишсизлик даражаси билан инфляция суръатлари ўртасидаги тескари боғлиқликни акс эттирадиган график ифода:

$$\pi = \pi^e - \beta(u - u^*) + \varepsilon$$

инфляция кутилаётган
инфляция

(даврий
ишсизлик)

Таклифнинг кескин
ўзгаришлари

Инфляцияга қарши курашда йўқотишлар ва натижаларнинг нисбати: баъзи бир эмпирик маълумотларга кўра инфляцияни 2%га пасайтириш учун бир йиллик ЯММнинг 5% дан воз кечиш керак, инфляциянинг 1% га камайиши даврий ишсизликнинг 2,5% га ошишини талаб қилади.

4. Аксилинфляция сиёсати ва жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози шароитида уни амалга ошириш хусусиятлари.

Макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш борасидаги чора тадбирларнинг муҳим қисми аксилинфляция сиёсатидир.

Аксилинфляция сиёсати - баҳолар умумий даражасини барқарорлаштириш, инфляцион кескинликни юмшатишга йўналтирилган макроиқтисодий сиёсат.

Аксилинфляция сиёсати инфляцияни юзага келтирган сабабларни тугатишга қаратилган фаол ва инфляция шароитларига мослашишга қаратилган пассив кўринишда бўлиши мумкин.

ялпи таклифни тартибга солиш

**Аксил-
инфляция
сиёсати**

ялпи талабни тартибга солиш

Инфляциянинг юқори суръатларини олдини олиш учун

самарали солиқ тизимини ва давлат харажатларининг барқарорлигини таъминлаш

пул массаси ва миллий даромаднинг бир маромдаги ўсиш суръатларини таъминлаш

**“инфляцияни импорт қилиш”
га йўл қўймаслик**